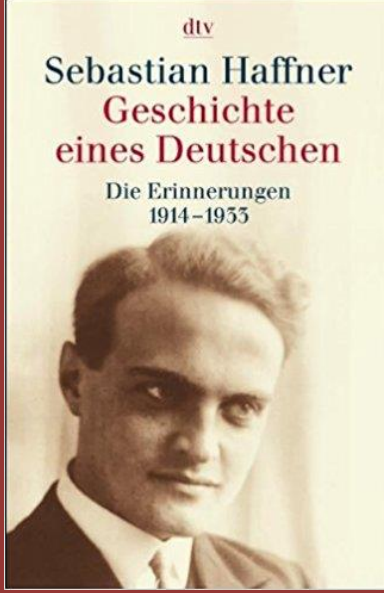

2018 yılı “Kristal Gece” olarak adlandırılan, Nazi Almanyası’nda Yahudilere karşı ilk saldırının düzenlendiği 10 Kasım 1938 gecesinin 80. yıl dönümüdür.

Ve 1933 yılında 10 Mayıs’ta Berlin’de ve 23 Haziran’da Mainz ve başka yerlerde kitapların yakılmasının üzerinden ise 85 yıl geçti. Sebastian Haffner, Nasyonal Sosyalist rejim zamanında siyasi-edebi kabarenin her şeye rağmen neler başardığını vefatından sonra yayınlanan hatıratında anlatıyor: “Bir Almanın Hikayesi”.

Ölüm korkusu ve son teslimiyet deneyimimiz ile ancak onu yok sayarak ve eğlenmemize devam ederek baş etmemiz de bir bakıma bizim ayıbımız. Sanırım yüz yıl önce genç bir çift bunu daha iyi değerlendirebilirdi; tehlike ve kaybolmuşluk içinde muazzam bir aşk gecesi şeklinde olsa bile. Bizler ise daha iyi bir şekilde değerlendirmenin bir yolunu bulamadık ve kabareye gittik, zira gitmemize bir engel de yoktu: birincisi her hâlükârda yine gideceğimiz için, ikincisi ise sorunları mümkün olduğunda aklımıza getirmemek için. Bu oldukça acımasız ve serinkanlı gibi görünse de, aslında bir nevi bir zayıflık göstergesi olup, acı duymak şeklinde dahi olsa, durumun vahametinin farkında olmadığımızı gösteriyordu. Genellemenin sakıncası yoksa, bana göre bu, yakın Alman tarihinin en ürkütücü olaylarından birisi; bir yanda eylemlerin faileri, diğer yanda ise acıların şehitleri yok; her şey zayıf, acıması bir duygu ile tarafsız bir

rezilliğin arakasına sığınarak bir tür yarı baygınlık hali içerisinde gerçekleşiyor: Eşek şakası yaparcasına cinayetler işleniyor, alçalma ve maneviyatın ölümü, sadece rahatsız edici bir olay gibi kabul ediliyor ve fiziksel şahadet “şanssızlık” gibi algılanıyor. Ancak biz o gün gösterdiğimiz kayıtsızlıktan dolayı ücret ile ödüllendirildik, çünkü tesadüf eseri katakompta bulduk kendimizi, bu da o akşamki ikinci kayda değer vukuat idi. Almanya’da bir tür direniş gösterilen kamuya açık tek yere gelmiştik; cesur, komik ve kibarca bir direniş. Öğleden önce, dört yüz yıllık geleneğe sahip Prusya yüksek mahkemesinin Nazi yönetimi karşısında görkemsiz bir şekilde çöküşüne şahit olmuştum. Aynı günün akşamında ise hiçbir geleneğe sahip olmayan bir avuç Berlinli kabare oyuncusu şanlı ve zarif bir şekilde bu onura sahip çıkmıştı. Yüksek mahkeme çökmüştü. Ancak katakomp ayaktaydı.

Bir bölük oyuncuyu zafere taşıyan adam; (zira ölüm tehdidi savuran yönetime karşı her türlü dik duruş ve takınılan tavır bir tür zaferdi) Werner Finck idi. Bu ufak tefek kabare sunucusu, Nazi Almanyası’na kuşkusuz adını altın harflerle yazdırdı ve bu şerefe erişebilen nadir kişilerden biriydi. Kahramana benzemiyordu fakat buna rağmen neredeyse bir kahraman oluyordu. Ne devrimci bir aktör, ne sivri dilli bir alaycı, ne de Davud’un sapanı idi. Zararsız ve nazik bir kişiliği vardı. Yumuşak, ahenkli ve süzülen bir mizah anlayışına sahipti. En etkili yöntemi, ustası olduğu mecaz ve kelime oyunları idi. “Gizli anlam” denen bir şey bulmuştu; ve elbette esas anlamlarını zaman geçtikçe daha da gizli tutmaya çalışıyordu. Ancak düşüncelerini gizlemiyordu. Zararsızlığın ve nezaketin yok olmaya yüz tuttuğu bir ülkede bu özellikleri barındıran bir sığınak gibiydi. Ve tam da bu zararsızlığın ve nezaketin içindeki "gizli anlam" ise gerçek ve eğilmeyen cesaretti.

Almanya'nın ortasında Nazilerin gerçekleri hakkında konuşmaya cesaret ediyordu. Konferanslarında toplama kamplarından, ev aramalarından, yayılan korkudan ve yalanlardan bahsediyordu; alaycı ifadesi, içinde tarifsiz bir sessizlik ve acı ile beraber sıra dışı bir teselli gücü barındırıyordu. Bu 31 Mart 1933 gecesi belki de hayatının en önemli gecesi idi. Bina, sonraki günlerde, derin bir uçuruma bakarcasına gözlerini boşluğa dikecek olan insanlarla dolup taşıyordu. Finck insanları öyle güldürdü ki; daha önce hiçbir seyirci kitlesini böyle gülerken görmemiştim. Acıklı bir gülmeydi, sarhoşluk ve çaresizliği ardında bırakan yeni doğmuş bir dik başlılığın gülüşüydü ve tehlike de bu gülüşü besliyordu. SA'nın çoktan gelip evdeki herkesi tutuklamaması mucize gibi bir şeydi. Biz o akşam muhtemelen Grüner Wagen tiyatro sahnesinde bile gülmeye devam ederdik. İlginç bir şekilde tehlikenin ve korkunun ötesine geçmiştik.

